

■ Mesačník Transparency International Slovensko

■ Vychádza s podporou USAID

Milí priatelia,

korupcia sa zase dostala do pozornosti politikov, médií a občanov. Nebolo to kvôli správam o potrestaní korupčných hriešnikov alebo prijatí ráznych protikorupčných opatrení, ale - ako to už na Slovensku býva - kvôli škandálom. Podozrenia naznačujú silné klientelistické väzby medzi podnikateľmi, politikmi, financovaním politických strán a médiami. Ak sa indicie preukážu, bude to vypovedať o tom, že na Slovensku môžete byť v podnikaní úspešní, ak máte dobré konexie, ak ponúkate stranám „hmotu“ (rozumej autá, mobility, domy), ak si takto zaplatíte pozitívny imidž v médiách. Škandály okrem vyplavenia špiny majú pozitívnu stránku v tom, že odhalia mieru korupčného úpadku spoločnosti a vyburcujú zmenu. Na tú je potrebná kritická masa tých, ktorí nepodľahnú pokušeniu špinu schovať a pokračovať v zabehnutých klientelistických kolajach s pozadím výhodným pre ich strany. Zdá sa, že je tu zlomový bod. Buď sa klientelistické klany prelomia, alebo sa budú stále hlbšie zakoreňovať vo všetkých zložkách verejnej moci. Informačná asymetria je v týchto kauzách nevýhodná pre občana, oveľa ľahšie rozumie záujmom a identifikuje motívy tejto hry.

Daniela Zemanovičová

TIS INFORMUJE

V dňoch 3. - 6. 3. 2003 sa prezidentka TIS E. Sičáková-Bebľavá aktívne zúčastnila na medzinárodnej konferencii zameranej na korupciu v strednej a východnej Európe, ktorá sa uskutočnila vo Wilton parku vo Veľkej Británii. V rámci programu vystúpila s prednáškou na tému verejné obstarávanie.

Dňa 13. 3. 2003 TIS prebehol v Zichyho paláci v Bratislave workshop o konflikte záujmov na úrovni samosprávy, ktorý zorganizovala TIS s Alianciou - Stop konfliktu záujmov. Po workshope k danej problematike sa konala v Dome novinárov tlačová beseda.

Za účasti popredných predstaviteľov verejného života z oblasti súdnictva pripravila TIS dňa 17. 3. 2003 seminár o protikorupčných nástrojoch v súdnictve. Podrobnejšie informácie sú k dispozícii na webovej stránke TIS: www.transparency.sk.

TIS zorganizovala dňa 26. 3. 2003 v Pálffyho paláci okrúhly stôl s politikmi, s cieľom diskutovať o Protikorupčnom minime a predvolebných sľuboch.

Prezidentka TIS E. Sičáková-Bebľavá sa 21. 3. 2003 v rámci Spring Day in Europe na Gymnáziu P. Horova v Michalovciach aktívne zúčastnila diskusie o európskej integrácii.

Úplatok za lepšieho lekára?

(NÁRODNÁ OBRODA, 11. 3. 2003)

Chystáte sa na operáciu a chcete by ste si vybrať lekára, ktorý vás bude operovať? Na Slovensku to zatiaľ oficiálne nejde. Zatiaľ je u nás prax taká, že ak chcete, aby vám slepé črevo či žĺčník vyoperoval známejší a skúsenejší lekár, prípadne chcete porodiť u veľmi dobrého pôrodníka, väčšinou sa to vyrieši úplatkom. Ten pôjde buď dotyčnému lekárovi alebo jeho nadriadenému, či už primá-

rovi, prípadne priamo riaditeľovi, ktorý už zariadi, že práve vašu operáciu dostane ten „správny“ lekár. V niektorých krajinách za to síce tiež zaplatíte, ale oficiálne, napríklad v rámci svojho pripoistenia. Napríklad v Holandsku je to tak, že hodnotenie kvality jednotlivých zdravotníckych zariadení podľa určitých kritérií si pacienti môžu prečítať v spotrebiteľských časopisoch, a tak získajú prehľad o jednotlivých nemocniciach, ktorá

je v čom dobrá, dobre vybavená a podobne,“ tvrdí koordinátorka projektu Podpora práv pacienta na Slovensku A. Bražinová. Aké sú „ceny“ za prednostného operátora: bežné chirurgické zákroky ako slepé črevo a žĺčník - 5 000 korún, zložitejšie operácie, napríklad srdca - od 10 do 30 000 korún, čím zložitejšia operácia, tým vyšší úplatok, za to dostanete to, že vás bude operovať primár oddelenia, a nie sekundár. ◆

Policajti – majetkové priznania?

(NOVÝ ČAS, 20. 3. 2003)

Policajti a príslušníci SIS, Zboru väzenskej a justičnej stráže, ako aj Železničnej polície budú povinne predkladať majetkové priznanie. Súčasne budú musieť priznať majetkové pomery aj svojich detí, manželá či manželky, ktorí s ním

žijú v spoločnej domácnosti. Vláda totiž vyslovila súhlas s návrhom novely o štátnej službe, ktorý predložil minister vnútra V. Palko. Ak ho schváli aj parlament, tak policajti budú mať povinnosť deklarovať svoje majetkové pomery v majetkovom priznaní už od júla tohto

roku. Majetkové priznanie bude obsahovať údaje o všetkom nehnuteľnom a hnutelnom majetku nad 200-tisíc korún. Nepredloženie priznania alebo úmyselné uvedenie neúplných či nepravdivých údajov sa bude považovať za porušenie služobnej povinnosti. ◆

Exšéfovia železníc podozriví z korupcie

(NÁRODNÁ OBRODA, 18. 3. 2003)

Dvaja bývalí šéfovia Železníc Slovenskej republiky (ŽSR), A. Egyed a M. Lazar, čelili podozreniu z korupcie. Trestné stíhanie za prijímanie úplatku a dopĺňanie žiada voči obom začal anonym v trestnom oznámení, ktoré prišlo na Okresnú prokuratúru Bratislava I. Námetník

bratislavského prokurátora P. Hudec prijatie oznámenia potvrdil. Podľa anonymu mal Egyed ako generálny riaditeľ ŽSR dostať od Lazara úplatok za podpísanie pre železnicu nevýhodných zmlúv so špedičnou spoločnosťou Express Slovakia Medzinárodná preprava, a. s. V súčasnosti Lazar pôsobí v dozornej rade uvedenej fir-

my. Podpísaním nevýhodných zmlúv mali údajne vzniknúť železnici škody v stovkách miliónov korún. M. Lazar v tejto súvislosti podal trestné oznámenie na neznámeho páchatela pre trestný čin krivého obvinenia. Spoločnosť Express Slovakia urobila tak pre trestné činy poškodzovania cudzích práv a ohovárania. ◆

Čudné kšefty s mestským bytom

(NOVÝ ČAS, 19. 3. 200)

Na mestskom byte v Prešove sa dá zarobiť pekných pár desiatok tisíc korún. Elegantne to predviedla istá pracovníčka mestského úradu. Od mesta dostala nájomný byt. Onedlho ho odkúpila za 26-tisíc korún. Ani sa doň nenasťahovala a obratom ho predala ďalej. Predala ho údajne za 120-tisíc, tomu však uverí len málokto, lebo v Prešove dvojizbový byt, aký dostala aj pracovníčka mestského úradu, sa pod pol milióna kúpiť nedá. Poslanec mestského zastupiteľstva za SDKÚ J. Hurný prípad zverejnil a vyžiadal si stanovisko kontrolóra. Ten

nenašiel porušenie zákona. „Je to však vec etiky. Prečo byť dostala pracovnička bytového odboru, keď ho nakoniec nepotrebovala, lebo sa potom nasťahovala do iného bytu v novostavbe? Ako skúmala jej bytové podmienky vedúca odboru, keď nezistila, že jej pracovníčka sa bude onedlho sťahovať do nového bytu?“ pýta sa J. Hurný v otvorenom liste primátora mesta Milana Benča aj v mene 1 400 obyvateľov mesta, ktorí majú na radnici podanú žiadosť o prídelenie bytu. „Dal som si prípad preveriť. Zákon skutočne nebol porušený. Etickou stránkou sa budem zaoberať

Poslanci vyhlásili vojnu korupcii

(NÁRODNÁ OBRODA, 7. 3. 2003)

Mimoriadna schôdza NR SR venovaná podozreniam z prítomnosti korupcie a klientelizmu v slovenskom politickom systéme sa skončila prijatím uznesenia zaväzujúceho vládu predložiť v máji parlamentu informácie o konkrétnych protikorupčných opatreniach. Mala by tiež urýchlene dopracovať ďalšie zákony, vrátane ústavného o konflikte záujmov.

v najbližších dňoch,“ povedal prešovský primátor, hoci byt predali ešte za primátorovania Juraja Kopčáka. ◆

výber z TI Newsletter, Berlín, domácej a zahraničnej tlače

AFRIKA

ZIMBABWE: MUGABE SI „ZNÁ-RODNIL“ FARMY PRE RODINU

Tie najlepšie z nedávno znárodnených fariem v Zimbabwe skončili vo vlastníctve príbuzných prezidenta Roberta Mugabeho a pohlavárov jeho režimu. Zoznam fariem a nových vlastníkov pochádza z utajovaných vládnych dokumentov. Mnohé z nich svojim podpisom potvrdil zimbabwiansky viceprezident Joseph Msika, ktorý sám získal hneď tri farmy v lukratívnej oblasti Marondera. S pomocou polície z nich predtým násilne vysídlil 96 rodín černošských bezzemkov, ktoré sa tam prisťahovali pred Vianocami, teda krátko po rovnako násilnom vysídlení belochov. Na zozname nových vlastníkov belošských fariem figuruje aj prezidentov synovec Leo Mugabe a minister zahraničných vecí Stan Mudenge. Nechýba tam ani minister poľnohospodárstva Joseph Made, ktorý konfiškáciu belošských fariem prezentuje ako „historické víťazstvo černošských bezzemkov“. Medzinárodní pozorovatelia odhadujú, že znárodnovanie len v minulom roku znížilo poľnohospodársku výrobu v Zimbabwe na polovicu výnosov z roku 2001. Tohtoročný prepád má byť ešte dramatickejší. Na humanitárnu pomoc zo zahraničia sa v súčasnosti spolieha polovica z trinástimiliónovej populácie. (SME, 17. 3. 2003)

EURÓPA

RUSKO: V RUSKU SA ÚPLATKOM NEVYHNETE

Podľa výskumov Transparency International v priemere každý bežný občan v Rusku minie za podplácanie mesačne 250 rubľov. Spolu tak na úplatky padne v krajine neuveriteľných 30 miliárd amerických dolárov ročne, z toho 27 miliárd zaplatia

podnikatelia. Najviac skorumpovanou skupinou je dopravná polícia, ktorá si tak v roku 2002 zarobila 1 miliardu dolárov. Podľa prieskumu, ktorý mal vyjasniť, koľko by musel mať štátny úradník plat, aby ho nelákali plné obálky s bankovkami od klientov, by Rusko potrebovalo 4 miliardy dolárov ročne. Úradníci strednej kategórie si totiž predstavujú, že by im mal patriť plat asi 800 dolárov, čo je 4-krát

tiež patria do korupciou ohrozeného druhu. Výška úplatkov sa riadi i podľa pasu, ktorý vlastní. Štáty, ktoré pokladajú Rusi za bohaté a znepriatelené, sú na tom najhoršie.

FRANCÚZSKO: NAJVÄČŠÍ KORUPČNÝ ŠKANDÁL V HISTÓRII

Vo Francúzsku vypukol najväčší korupčný škandál v histórii krajiny. Obžalovaných

viac než teraz. Potom by boli ochotní sa úplatkov zriecť. Podobná situácia je i na vysokých školách. Nejde len o prijatie adepta, ale i o zloženie skúšky, ktorá môže vyjsť až na 10-tisíc dolárov. Ani armáda nie je korupcie ušetrená. Vojská, ktorí sa chceli zúčastniť na mierovej misii na Balkáne, museli dôstojníkom v štábe výsadkárskej vojsk v Tulskej oblasti platiť od 500 do 1500 dolárov za polročný kontrakt. Cudzinec pochopí, ako sa má správať, väčšinou hneď na hraniciach, pretože colníci

bolo 37 osôb, ktoré koncom 80. a začiatkom 90. rokov získali od bývalej štátnej ropnej spoločnosti Elf Aquitaine na vlastné obohatenie takmer 400 miliónov eur. Celá záležitosť, ktorej predchádzal proces a zbavenie viny bývalého ministra zahraničných vecí Francúzska Rolanda Dumasa, sa dostala na súd po ôsmich rokoch vyšetrovania. Z 37 obžalovaných, ktorí čelia rôznym obvineniam z korupcie, boli traja - významní francúzski verejní či-

nitelia - označení ako hlavní iniciátori celej korupčnej siete, ktorá postupne odčerpala príjmy z elfskej ropy až na švajčiarske bankové účty. Okrem financovania francúzskych politikov bola Elf zapletená aj do poskytovania politických úplatkov v Afrike. V spisoch o Elfe sa okrem iného spomínajú aj vodcovia Angoly - konkrétne Congo-Brazzaville a Gabon.

LOTYŠSKO: KORUPCIA V LOTYŠSKU ODRÁDZA ZAHRAIČNÝCH INVESTOROV

Lotyšsko je jednou z krajín, ktoré sa v máji 2004 pripravujú na vstup do Európskej únie. Zahraniční investori však varujú, že jeho nádejné perspektívy sa môžu zrútiť v dôsledku pochybných ekonomiky a vysokej miery korupcie. Hoci táto bývalá sovietska republika patrí medzi 10 najhorúcejších kandidátov na vstup, s najnižšími nákladmi na prácu a dobre kontrolovanou infláciou, investori tvrdia, že sa jej obávajú. „Občas sa stane, že investori nevyhrajú tender, pretože odmietnu zaplatiť úplatok,“ tvrdí predseda lotyšskej Rady zahraničných investorov Monty Akesson. Podobne sa vyjadril aj americký veľvyslanec v Lotyšsku, Brian Carlson: „Lotyšsko je jednou z perál novej i starej Európy. Nemôže sa však stať dynamickým centrom medzinárodného obchodu skôr, ako zahraniční investori nebudú presvedčení, že našli transparentnú ekonomiku. Podľa posledných údajov miestnej centrálnej banky, je Lotyšsko izolované od svojich pobaltských susedov - Estónska a Litvy, spolu s ktorými získalo nezávislosť od ZSSR v roku 1991. Estónsko získalo z priamych zahraničných investícií 3,96 miliárd eur, Litva 3,6 miliárd eur, zatiaľ čo Lotyšsko len 2,96 miliárd eur. ◆

PRÁVNA ÚPRAVA KONFLIKTU ZÁUJMOV PRE PREDSTAVITEĽOV SAMOSPRÁVY V POĽSKU

V Poľsku je samospráva organizovaná inak ako na Slovensku. Na jednej strane je obecné alebo mestské zastupiteľstvo a na druhej starosta a obecný (mestský) úrad. Ide o dve oddelené skupiny. Poslancov volia priamo občania. V posledných komunálnych voľbách bol občanmi po prvýkrát volený aj starosta. Dovtedy ho volili poslanci. Starosta riadi obecný úrad. Poslanci schvaľujú stratégiu rozhodnutí. Obe tieto skupiny sú prísne oddelené. Starosta nemôže byť zároveň poslancom. Poslanci zas nemôžu pracovať na obecnom úrade. Je to prvý predpoklad, ako sa vyhnúť konfliktu záujmov. Úlohou poslancov je kontrolovať starostu a obecný úrad. Nie je preto prípustné, aby poslanec bol tým, koho má kontrolovať, teda zamestnancom úradu.

Poslanci zastupiteľstva na kontrolu vytvárajú **Revíziu komisiu**. Podľa zákona v nej musia byť zástupcovia všetkých politických subjektov, ktoré majú svojich nominantov v zastupiteľstve. Takéto ustanovenie zákona bráni tomu, aby v komisii boli len starostovia ľudia. Revízna komisia kontroluje starostu a obecný úrad. Činnosť obecného úradu tiež kontroluje odbor zriadený na úrade. Všetci poslanci majú zároveň právo nahliadať do akýchkoľvek dokumentov obce. Starosta je povinný odpovedať na ich otázky. Poslanci majú tiež právo zúčastniť sa výberových konaní pri pripravovaných investíciách. Keďže práca poslanca je verejná, na požiadanie občanov musia poslanci predložiť požadované materiály.

* * *

Okrem toho, že poslanec nemôže byť zamestnancom obecného úradu, nesmie ani podnikáť v obchodnej spoločnosti, v ktorej sa využíva majetok obce. Medzi poslancom a obcou nemôže existovať podnikateľská závislosť. To znamená, že poslanec nemôže byť ani členom

dozornej rady alebo predstavenstva obchodnej spoločnosti, v ktorej má obec majetkovú účasť. Poslanec tiež nesmie mať vo firme s účasťou obce viac ako 10 %-ný podiel akcií. Ak poruší niektorý zo zákazov, môže byť zbavený poslaneckého man dátú. V obchodných spoločnostiach so stopercentnou účasťou obce vyberá dozornú radu starosta alebo poslanci. Dozorná rada zas volí predstavenstvo firmy a aj celý manažment. Ide o profesionálov a nie úradníkov. Poslanci majú právo dozornú radu a predstavenstvo vymeniť, ak nedosahuje očakávané výsledky. Keďže poslanci majú právo kontrolovať dozornú radu, bolo by nebezpečné, ak by niektorý z nich bol jej členom. Mesto by mali riadiť najlepší manažéri a poslanci, ako volení zástupcovia ľudu, ich majú kontrolovať.

* * *

Obdobné zákazy sa týkajú aj starostu a vyšších úradníkov obecného úradu. Okrem starostu ide o jeho zástupcu, tajomníka, pokladníka a vedúcich organizačných zložiek obecného úradu. Vyšší úradníci nemôžu byť

poslancami obecného zastupiteľstva. Tak ako poslanci nemôžu byť ani členmi dozornej rady a predstavenstva firiem, v ktorých sa využíva majetok obce. Rovnako ako poslanci nemôžu mať viac ako 10 %-ný podiel v obchodných spoločnostiach s majetkovou účasťou obce. Pre vyšších úradníkov však navyše platí aj podmienka, že nemôžu vôbec vykonávať podnikateľskú činnosť. Jedinou výnimkou je poľnohospodárska činnosť.

* * *

Úradníci v priebehu troch rokov po skončení vykonávania funkcie na obecnom úrade nesmú brať od firiem, o ktorých rozhodovali na úrade, žiadne odmeny alebo využívať zľavy. Rok od odchodu z funkcie sa ani nesmú zamestnať v takej spoločnosti, o ktorej rozhodovali. Úradníci sú tiež povinní poskytnúť informácie o vykonanej práci, objednávkach na práce, absolvovaných cestách, daroch, prezencoch, ktorých hodnota je vyššia ako polovica minimálnej mzdy Registru privilégií. Register je nezávislým štátnym orgánom.

* * *

Volených zástupcov občanov aj úradníkov sa dotýka povinnosť každý rok predložiť **majetkové vyhlásenie**. Poskytujú v ňom informáciu o svojom finančnom prostredí, vlastníctve akcií, obligácií, nehnuteľnostiach a hnutelných predmetoch, ktorých cena je vyššia ako 10 tisíc zlotých (asi 100 tisíc SK). Na vyhláseniach sú uvedené aj údaje o príjmoch, úveroch a pôžičkách. Poslanci majetkové vyhlásenia odovzdávajú predsedovi poslaneckého zboru obecného

zastupiteľstva a úradníci starostovi.

* * *

Spolu s majetkovým vyhlásením je nutné predložiť aj **daňové priznanie**. Ak starosta alebo šéf poslancov pri kontrole údajov zistia, že niečo nie je v poriadku, obrátia sa na štátny kontrolný úrad. Tomu sa odovzdávajú kópie majetkových vyhlásení a daňových priznaní. Spolu s majetkovými vyhláseniami poslanci podávajú aj vyhlásenia, ktoré sa dotýkajú členov najbližšej rodiny, to znamená súrodencov, detí, vnukov, rodičov a manželov. Vyhlásenie obsahuje informáciu, či niektorí z členov rodiny na území obce vykonáva podnikateľskú činnosť.

* * *

Majetkové vyhlásenia sú verejným dokumentom, ktorý sa zverejňuje v bulletinu a na internetových stránkach obcí. Ak poslanec, starosta alebo úradník nedá vyhlásenie k dispozícii, čakajú ho sankcie. Nebude mu vyplatený plat, alebo bude pozbavený vyplácania diét, či iných finančných náležitostí. Uvedenie nepravdivých informácií je trestným činom, ktorý môže byť postihnutý odňatím slobody až na päť rokov. Aj keď takéto tresty nie sú známe, viacerí poslanci už museli odstúpiť alebo prišli o mandát po tom, čo nepodali daňové priznanie s majetkovým vyhlásením.

(Materiál spracovaný podľa príspevku predsedu zastupiteľstva mestskej časti Warszawy Adama Grzegorztku, ktorý odznel na workshope o konflikte záujmov na úrovni samosprávy, organizovanom TIS a ASKZ dňa 13. 3. 2003.) ◆

Práve na Generálnej prokuratúre sa má zriadiť inštitút špeciálneho prokurátora na boj proti korupcii. Odkiaľ by sa mal inšpirovať?

- V celej Európe sa hľadajú spôsoby na efektívnejší boj s korupciou. Poznáme hlavne taliansky a španielsky model a potom nemecký, o ktorom sa ale veľa nehovorí.

Prečo?

- Ničím na seba na rozdiel od tých prvých dvoch neupozorňuje. V Taliansku zriadili Národný úrad so špeciálnymi orgánmi a políciou, ktorá pracuje iba pre tento úrad a špeciálny prokurátor môže ešte zapájať do svojej činnosti aj iné policajné zložky. Úrad španielskeho špeciálneho prokurátora je zriadený na Generálnej prokuratúre a podriadený generálnemu prokurátorovi, ktorý však nedisponuje vo vzťahu k špeciálnemu prokurátorovi takými oprávneniami ako k ostatným. Aj v Španielsku má tento úrad vyčlenených policajtov a finančných poradcov. Obžaloby ním podané potom rieši špeciálny súd. V Nemecku zase vyčleňujú na boj s korupciou prokurátorov na všetkých stupňoch prokuratúry.

Ktorý z týchto modelov je vám osobne najbližší?

- Od roku 2000 som začal zatiaľ aplikovať nemecký model. Na generálnej prokuratúre sme vyčlenili dvoch špecialistov a na každej krajskej prokuratúre vždy po jednom. V roku 2001 sme už na Generálnej prokuratúre vytvorili antikorupčnú jednotku, kam sme zapojili aj zástupcu policajného prezídia a šéfa vyšetrovateľov.

Vaša predstava je odlišná od predstavy politikov?

- Ja som bol motivovaný reálnym stavom prokuratúry, ktorý poznám. Taliansky model by som pre naše potreby vylúčil. Systém justície tam totiž funguje úplne inak. Ak sme chceli zriadiť samostatný úrad, najbližší bol španielsky model. Začali sme teda pripravovať zákon.

Ten však ešte pred voľbami stroskotal na nezhodách s ministerstvom spravodlivosti...
- Ministerstvo pripravilo svoj návrh, ktorý podľa nás vôbec nevytíhal vnútorný mechanizmus

Generálny prokurátor Milan Hanzel: Zlyháva nám vnútorná kontrola

práce takého úradu. Špeciálny prokurátor podľa návrhu ministerstva by nemal vôbec partnera v polícii a na súde. Čierny Peter by mu potom ostal v rukách, keďže trestné činy by sa nedotiahli. My sme navrhli svoju predstavu, vrátane zriadenia špecializovaných súdnych senátov.

Túto iniciatívu ste nekoordinovali?

- Nie. Boli sme si vedomí, že tým vstupujeme do kompetencií gesčných ministrov. Minister vnútra nám odpísal, že nesúhlasí s vyčlenením policajtov pre potreby tohto úradu.

Ako to odôvodnil?

- Aby sa nerozbila jednota policajného zboru. Minister financií si zase nevedel predstaviť konkrétnu spoluprácu daňových a colných poradcov s úradom prokurátora a minister spravodlivosti navrhol zriadiť špeciálny súd, ktorý by riešil žaloby úradu. Vláda potom poverila gesciou nad prípravou zákona o špeciálnom prokurátorovi ministra spravodlivosti, a preto sme mu našu predstavu v podobe legislatívneho návrhu odovzdali.

Rešpektovalo ministerstvo spravodlivosti vašu predstavu alebo zmenilo filozofiu prístupu?

- My sme návrh pripravovali podľa španielskeho modelu. Od toho sa teraz návrh ministerstva odkláňa. Vypustila sa možnosť vyčleniť pre potreby úradu špeciálneho prokurátora policajtov a vedú sa polemiky, ako sa má špeciálny prokurátor menovať.

Koordinuje sa vôbec príprava tohto zákona, keďže sa týka viacerých zložiek?

- Návrh ministerstva je už hotový a my k nemu zasielame pripomienky.

Bude ten zákon podľa vás niekedy prijatý?

- Postupne som sa stal pesimistom. Dočasne som zriadil úrad špeciálneho prokurátora príkazom a už teraz sa nemôže sťažovať na nedostatok práce.

Má však dostatočnú ochranu a možnosti?

- V celom štáte má ochranu iba jeden prokurátor - Michal Serbin. Musíme robiť všetko pre to, aby sme sa nezjavovali na rizikových miestach.

To je v porovnaní s európskymi krajinami normálne?

- V Taliansku mi ochrana šéfa Národného úradu na boj s korupciou pripadala až prehnaná, ale tam je iná situácia. V Nemecku si zabezpečujú samoochranu. Pred jedenástimi rokmi tam bol spáchaný atentát na generálneho prokurátora. Asi sa u nás čaká na to, kým sa niečo stane. Také isté vyhrážky ako dostáva pán Serbin, dostávajú aj iní prokurátori.

Upozornili ste na to vládu?

- Tak...pokiaľ by sme mali platiť ochranu z rozpočtu prokuratúry, neutiahli by sme to.

Keď to zrekapitulujem, v súčasnosti vám na účinný boj s korupciou chýba prepojenie na policajnú operatívnu a špeciálny súd, tím daňových a colných poradcov a lepšia ochrana?

- Áno.

Tieto deficity sa dajú odstrániť iba zmenami zákonov?

- Ak to má byť efektívny úrad a ak sa máme poučiť z európskych krajín, tak áno. Ale vieme si pomôcť aj sami. Požiadame o navýšenie počtov, sami zamestnáme odborníkov na niektoré oblasti a začneme sa zamýšľať nad návratom k inštitútu vyšetrovateľa prokuratúry.

Pôsobí to ako keby spolupráca medzi vami a ministerstvom bola skôr formálna. Je to tak?

- Máme svoje názory.

Viete si predstaviť riešenie, na ktorom by sa obe strany dohodli?

- Ale áno. Ale potom zabudnime na španielsky model. Treba však povedať, že bez vytvárania tímov sa s korupciou nedá účinne bojovať. Korupčné mechanizmy

sú často veľmi zložité. Korupcia nespočíva iba v úplatku.

Máme na Slovensku ľudí, ktorí by boli schopní vykonávať takúto prácu?

- Od roku 1990 už chodíme tolko na školenia do cudziny, že by sme nejaké ovocie už mali priniesť. Viem si predstaviť, že tých pätnásť ľudí nájdeme.

Od tohto úradu sa veľa očakáva. Nemôže sa stať, že keď sa boj s korupciou sústreďí na jedno miesto, bude paradoxne ľahšie skorumpovateľný?

- Je tu také riziko, ale v slovenských podmienkach nie je ani decentralizácia boja dobrým riešením. V regiónoch totiž vidíme najväčšie možnosti korupcie. Samozrejme, kontrolu treba zabezpečiť. Špeciálny prokurátor by mal vytvoríť účinné kontrolné mechanizmy a hoci by generálny prokurátor nemal zasahovať do procesných kompetencií tohto úradu, mal by však mať takú istú možnosť kontroly.

Malí by tie kontrolné mechanizmy byť odlišné od tých, ktoré už máme k dispozícii?

- Nie, problém spočíva v ich nevyužívaní. Problém je iba v ľuďoch. Vnútorná kontrola však zlyháva vo všetkých rezortoch. Služi skôr na to, ako problémy zniesť so sveta, než na to, ako ich pomenovať. V poslednom čase si nepamätám, že by prokuratúra obdržala z výsledkov vnútornej kontroly nejaké trestné oznámenia. Možno všetky smerujú na políciu.

Vy ste pomohli jednej rodine odhaliť sudcu pri prijímaní úplatku, prečo sa také veci nedejú častejšie?

- Niekedy ide o nedostatok profesionálnej cti a občianskej povinnosti, niekedy o nedostatok dôvery voči orgánom. Niekedy však ľudia z korupcie obviňujú už len na základe toho, že v súdnom alebo inom spore zvíťazila tá druhá strana. V každom prípade však potrebujeme na vyšetrenie dobré informácie, ktoré musíme dostať. Bez vetra sa ani lístok nepohne. A možno pomôžu už aj také opatrenia, ako napr. v zdravotníctve. Ak občan zaplatí lekárovi tých dvadsať alebo päťdesiat korún, bude mať pocit, že už predsa zaplatil. ◆

Zuzana Wienk